

Sborník zahraničních příkladů dobré praxe pro oblast podpory základních dovedností dospělých

Inspirace pro ČR

Obsah

Úvod	3
Screening gramotnosti (Nizozemsko).....	4
Jazyk pro život (Nizozemsko).....	5
Domy gramotnosti (Nizozemsko)	6
Kompetenční cíle pro základní dovednosti dospělých (Norsko).....	7
Profily základních pracovních dovedností (Norsko)	8
Občanské kurikulum (Spojené království)	9
Matematika je všude (Spojené království).....	10
BLUESS – Plán rozvoje základních dovedností na Slovensku (Slovensko)	11
Veřejné knihovny 2030	12

Úvod

Sborník zahraničních příkladů dobré praxe pro oblast podpory základních dovedností dospělých vznikl v rámci projektu Evropská agenda pro vzdělávání dospělých (EAAL), který reaguje na výzvu Evropské komise pro národní koordinátory v oblasti evropské agendy vzdělávání dospělých. Aktivity projektu vycházejí z doporučení Rady EU [o cestách prohlubování dovedností: nové příležitosti pro dospělé](#) a jsou určeny především tvůrcům politik. Jedním z cílů projektu je přinášet poznatky a příklady dobré praxe ze zahraničí, podporovat diskuzi o efektivním využívání principu celoživotního učení a zvyšovat povědomí o vzdělávání dospělých. Téma rozvoje základních dovedností dospělých je na evropské úrovni vnímáno jako zásadní pro rozvoj dalších znalostí a dovedností. Tento sborník přináší několik příkladů, jak je možné k tomuto tématu na vnitrostátní úrovni přistoupit.

Terminologie

Následující text obsahuje příklady dobré praxe z různých zemí, při jejichž procházení narážíme na terminologické odlišnosti. Zaštiťující instituce zde prezentovaných projektů nepoužívají jednotnou terminologii při práci s konceptem „základních dovedností“ a jeho jednotlivými složkami (např. „jazykovou“, „numerickou“, „digitální“). Vzhledem k tomu, že česká terminologie rovněž není ustálená, respektujeme pojmy použité v původních textech a používáme je ve formě doslovných překladů. Ustavení české terminologie by mělo být předmětem diskuze na národní úrovni, která by měla vyústit v navržení pojmů, jež příležitostně popíší definované oblasti a zároveň budou srozumitelné také široké veřejnosti.

Screening gramotnosti (Nizozemsko)

Reading & writing foundation

Screening gramotnosti (Literacy screener) je sada online nástrojů, prostřednictvím kterých lze rychle zjistit problémy se základními dovednostmi (se čtením, počítáním či digitálními dovednostmi) u dospělých. S její pomocí lze určit, zda má testovaný člověk nízkou gramotnost: například u čtenářské gramotnosti screening ukáže, zda je úroveň testovaného dostačující pro činnosti, jako je psaní žádosti či vyplňování formulářů.

Bezplatné nástroje, které vyvinula nizozemská Nadace pro čtení a psaní, dokážou identifikovat problémy s jednotlivými dovednostmi do 15 minut. Nástroje jsou platné, objektivní a spolehlivé a jsou určeny organizacím, které chtějí mít rychlý přehled o jazykové úrovni svých zákazníků, klientů nebo zaměstnanců. Nasazení nástroje ve službách zaměstnanosti, v asistenčních centrech pro mládež a v podnicích ukazuje, že nedostatečná gramotnost je problém, který se vyskytuje napříč věkovými skupinami a nezávisle na zaměstnaneckém statusu. Přibližně 40 % lidí, kteří podle nástroje měli potíže se čtením a psaním, zahájilo jazykový kurz nebo jiné vzdělávání za účelem zlepšení svých základních dovedností.

Nadace pro čtení a psaní inspirovala další země k zavedení tohoto nástroje, který byl přeložen do různých jazyků.

Další informace:

<https://basismeters.nl/>

Organizace:

[Reading & writing foundation](#) ([Stichting lezen en schrijven](#))

Jazyk pro život (Nizozemsko)

Reading & writing foundation

Jazyk pro život (Language for life) je program spolupracující s obcemi a organizacemi na pořádání kurzů nizozemského jazyka pro lidi, kteří mají problémy s gramotností. Zakládá lokální a národní síť, jejichž úkolem je ovlivňovat tvorbu politik a hledat, motivovat, vzdělávat a monitorovat studenty gramotnosti. Kurzy absolvovalo více než [119 000 účastníků](#).

Přístup se skládá ze čtyř fází:

1. Vytvoření sítě zainteresovaných stran na lokální úrovni a vypracování plánu (včetně rozpočtu) pro nalezení lidí s nízkou gramotností a jejich motivování ke vzdělávání. Podpůrné prostředky: činnosti zvyšující povědomí o problému, pořádání seminářů k řešení problémů, poradenství na míru, výzkum, sdílení osvědčených postupů a další.
2. Spolupráce obcí a místních organizací při hledání lidí s nízkou gramotností, dobrovolníků, profesionálních učitelů a dalších partnerů a při zajišťování vhodného místa pro vzdělávání. Podpůrné prostředky: screeningové nástroje k nalezení lidí s nízkou gramotností, školení k jejich rozpoznávání a směřování na odborníky a další.
3. Účast studentů gramotnosti na vzdělávání. Nejlepších výsledků lze dosáhnout kombinováním odborných lektorů, výukových materiálů zaměřených na každodenní život a proškolených dobrovolníků. Podpůrné prostředky: výukové materiály na míru, školení pro dobrovolníky a lektory, e-learningové kurzy a další.
4. Sledování pokroku studentů, které zajišťuje Nadace pro čtení a psaní společně s univerzitou. Kromě toho jsou organizovány průzkumy spokojenosti pro dobrovolníky, lektory a partnerské organizace s cílem zlepšit kvalitu přístupu.

Další informace:

[Language for life \(Taal voor het Leven\)](#)

Organizace:

[Reading & writing foundation \(Stichting lezen en schrijven\)](#)

Domy gramotnosti (Nizozemsko)

Reading & writing foundation

V roce 2014 byl v Nizozemsku spuštěn nový koncept Domy gramotnosti (Literacy houses), který má pomoci vymýtit nízkou gramotnost. Dům gramotnosti je přístupné místo v obci, kde je lidem poskytována pomoc při zvyšování jejich gramotnosti. Ve většině domů gramotnosti mohou lidé přímo pracovat na svých základních dovednostech, jako je čtení, psaní, mluvení či numerické a digitální dovednosti. Mohou jednoduše přijít na místo a získat informace nebo také pomoc od dobrovolníků i odborníků.

Dobrovolníci v domech gramotnosti mohou získat informace o dobrovolné práci. A když začnou pomáhat lidem s nízkou gramotností, je jim k dispozici poradenství a kurzy od certifikovaných lektorů. Dům gramotnosti lze zřídit prostřednictvím partnerství mezi lokálními aktéry, podporu zajišťuje Nadace pro čtení a psaní. Partneri se liší v závislosti na obci či regionu. Ve většině případů je dům gramotnosti součástí knihovny.

Další informace:

[Literacy houses](#)

Organizace:

[Reading & writing foundation \(Stichting lezen en schrijven\)](#)

Kompetenční cíle pro základní dovednosti dospělých (Norsko)

[Skills Norway](#)

Norské Kompetenční cíle pro základní dovednosti dospělých (Competence goals for basic skills for adults) stanovují národní standardy pro čtení a psaní, matematiku, digitální kompetence a ústní komunikaci. Jedná se o příklady lokálních kurikul základních dovedností pro dospělé. Kompetenční cíle mohou být použity jako pomůcka při přizpůsobování vzdělávacího obsahu dospělým nezávisle na prostředí, ve kterém učení probíhá.

Kompetenční cíle uvádějí příklady, jak lze dovednosti využít v každodenním životě, pracovním životě a ve vzdělávacích činnostech dospělých. Příklady nejsou vyčerpávající a měly by být během vzdělávacího procesu přizpůsobeny a doplněny o další příklady, které jsou pro účastníky relevantní. Cíle jsou rozděleny do tří úrovní, které popisují postupující schopnosti a zamýšlené výsledky učení pro každou základní dovednost.

Kompetenční cíle vycházejí z Reformy na podporu znalostí a Rámce pro základní dovednosti ([Framework for basic skills](#)), které připravilo Norské ředitelství pro vzdělávání a odbornou přípravu. Rámec pro základní dovednosti slouží jako referenční dokument pro vývoj a revizi národního kurikula v jednotlivých předmětech. Definuje pět základních dovedností – ústní, čtenářské, písemné, digitální a numerické – a popisuje jejich funkci na různých úrovních základního a středního vzdělávání. Požadavky jsou formulovány obecně a slouží jako orientační bod pro rozvoj kompetenčních cílů pro daný předmět a ročník.

Další informace:

[Competence goals](#)

[Competence goals for basic skills: examples of local curricula in reading and writing, numeracy, digital skills and oral skills](#)

[Guidelines – competence goals for basic skills for adults](#)

[Framework for Basic Skills](#)

Organizace:

[Skills Norway](#)

Profily základních pracovních dovedností (Norsko)

[Skills Norway](#)

Profily základních pracovních dovedností (Basic job skills profiles) představují nástroj, který má usnadnit navrhování kurzů základních dovedností přizpůsobených potřebám pracoviště a studenta. Profily jsou založeny na kompetenčních cílech a popisují, jak pracovníci v určitém povolání používají základní dovednosti.

Prostřednictvím těchto profilů mohou zaměstnavatelé získat přehled o dovednostech, které je třeba posílit, a zaměstnanci si mohou zvýšit povědomí o svých potřebách dalšího vzdělávání v oblasti čtenářské gramotnosti, numerické gramotnosti, ústní komunikace a digitálních kompetencí.

Vznikly ukázkové profily (pro [řidiče autobusu](#), [elektrikáře](#), [asistenty v mateřské škole](#) a další), které slouží jako inspirace pro poskytovatele kurzů. Ti by je však měli vždy přizpůsobit na míru konkrétní situaci a potřebám každého jednotlivce.

Další informace:

[Basic job skills profiles](#)

Organizace:

[Skills Norway](#)

Občanské kurikulum (Spojené království)

[Learning and Work Institute](#)

Občanské kurikulum (Citizen's curriculum) představuje inovativní a holistický přístup k zajištění potřebných jazykových, matematických, digitálních, občanských, zdravotních a finančních schopností dospělých.

Občanské kurikulum reaguje na fakt, že jen velmi málo lidí se účastní kurzů základních dovedností a jejich počet se za poslední roky ještě snížil.

Záměrem kurikula pro šest oblastí (jazykovou, matematickou, digitální, občanskou, zdravotní a finanční) je, aby je města a místní oblasti využívaly při vzdělávání dospělých. Občanské kurikulum vychází z toho, co motivuje dospělé k učení. Dává studentům možnost spoluvytvářet obsah kurikula a dbá na kontextualizaci. Tím zajišťuje, že se lidé učí dovednosti, které jsou relevantní pro jejich život a práci.

Vyhodnocení přístupu ukazuje, že studenti si v celoživotní perspektivě zlepšují svou zaměstnatelnost, motivaci k učení, sociální a občanskou angažovanost a soběstačnost. To je také přínosem pro veřejné služby. Nezávislý výzkum z pilotu v Rochdale zjistil, že místní úřad dosáhl finanční návratnosti investice 3,68 GBP za každou investovanou libru.

K Občanskému kurikulu jsou nabízeny také doplňkové materiály:

- Průvodce koučováním provází uživatele nedirektivními technikami koučování. Jeho prostřednictvím lze podpořit učící se, aby se rozvíjeli v dovednostech a schopnostech uvedených v Občanském kurikulu, a to v méně formálních učebních prostředích komunit a pracovišť.
- Balíček aktivit seznamuje s využíváním participativních technik učení. Zaměřuje se na jazyk (angličtinu jako cizí jazyk) a čtenářskou gramotnost a nabízí také inspiraci pro učební aktivity zaměřené na rozvíjení schopností z Občanského kurikula.
- Případové studie (včetně podcastů) obsahují příběhy lidí, kteří se účastnili pilotních projektů Občanského kurikula. Jejich cílem bylo zajistit, aby se více lidí učilo dovednostem, které jsou relevantní pro jejich život i práci. Zvláštní pozornost byla věnována sociálně znevýhodněným skupinám lidí.

Další informace:

[Citizens' curriculum](#)

[Citizens' Curriculum Coaching Guide](#)

[Citizens' Curriculum Activity Pack](#)

[Citizens' Curriculum Case Studies](#)

Organizace:

[Learning and Work Institute](#)

Matematika je všude (Spojené království)

[Learning and Work Institute](#)

Aplikace Matematika je všude (Maths Everywhere app) má pomoci dospělým uvědomit si, jak je matematika vždy, všude a pro každého užitečná. Aplikace je dostupná na webu a uživatelé si ji mohou také zdarma stáhnout do telefonu. Jejím cílem je prostřednictvím užitečných nástrojů, instruktážních videí a procvičovací otázek zlepšovat matematické dovednosti dospělých i jejich sebedůvěru.

Aplikace se skládá ze tří částí:

- Nástroje pro každodenní život (Everyday tools) pomáhají lidem řešit matematické problémy, se kterými se setkávají každodenně, jako například dělení útraty v restauraci, výpočet nákladů na palivo při plánování cesty, výpočet nákladů na péči o dítě, převod měn, porovnání nejvýhodnějších slev a další.
- V další sekci Jak to spočítat (How to work it out) si mohou uživatelé s pomocí krátkých instruktážních videí zlepšit dovednosti, aby mohli matematické problémy v budoucnu řešit bez obav sami.
- V sekci Zkus to (Have a go) mohou uživatelé své nově nabyté dovednosti procvičovat a získávat ocenění za každé téma, v němž zodpoví všechny otázky správně. V případě nesprávné odpovědi se mohou vždy vrátit k instruktážnímu videu. Úspěšné absolvování určitého bloku cvičení naopak odemyká nové výzvy. Díky oceněním mohou uživatelé sledovat svůj pokrok v učení.

Další informace:

O aplikaci Maths Everywhere [na webu Learning and Work Institute](#)

[Maths Everywhere app](#)

Organizace:

[Learning and Work Institute](#)

BLUESS – Plán rozvoje základních dovedností na Slovensku (Slovensko)

Štátny inštitút odborného vzdelávania

BLUESS (Blueprints for basic skills development in Slovakia) je projekt reagující na výzvu Evropské komise zaměřenou na zavádění nástrojů hodnocení základních dovedností dospělých. Projekt podporuje koordinovaný přístup a strategii při hodnocení a rozvoji základních dovedností na Slovensku. Na projektu se kromě slovenských institucí a organizací podílejí také zahraniční partneři.

Mezi 170 000 evidovanými nezaměstnanými na Slovensku je téměř 60 000 osob s nejnižší úrovní vzdělání a podle odhadů existuje podobný počet nízkokvalifikovaných osob také mimo evidence úřadů práce.

Cílem projektu je:

- otevřít diskuzi o potřebě řešit problematiku základních dovedností/gramotností na národní úrovni;
- zmapovat situaci v souvislosti se základními dovednostmi na Slovensku (s důrazem na nízkokvalifikované osoby), identifikovat hlavní problémy a navrhnout doporučení pro tvůrce politik;
- připravit nástroje a metodologie k identifikaci potřeb nízkokvalifikovaných osob v oblasti gramotností a způsobu jejich hodnocení;
- připravit personální kapacity v oblasti rozvoje základních dovedností;
- umožnit výměnu informací a dobré praxe na podporu národních strategií v této oblasti na Slovensku.

Další informace:

[BLUESS](#)

Organizace:

[Štátny inštitút odborného vzdelávania](#)

Veřejné knihovny 2030

Veřejné knihovny umožňují občanům všech věkových skupin vytvářet a rozvíjet dovednosti, znalosti a nápady, které potřebují k plnohodnotnému a nezávislému působení ve společnosti. Cílem mezinárodního projektu Veřejné knihovny (Public libraries) proto bylo zvýšit povědomí o významu veřejných knihoven jako moderních center učení, která jsou přístupná občanům. Projekt podpořil inovativní evropské knihovníky, aby se stali aktéry sociální a ekonomické změny.

Výsledkem byla síť inovativních profesionálů v knihovnách, která si klade za cíl posilovat jejich komunity. Vznikly přeshraniční projekty mezi evropskou sítí hlavních veřejných institucí a financujícími partnery. V rámci projektu byly knihovny také podporovány na úrovni Evropské unie, aby získaly politickou podporu a možnosti financování. Konaly se semináře, setkání ke strategii, dvě velké výstavy v Evropském parlamentu, prohlídka Evropské knihovny a byli identifikováni čelní představitelé na poli evropských knihoven.

Další informace, organizace:

<https://publiclibraries2030.eu/>